

Fietsen en natuur: een win-win

Onderzoek naar impact van fiets snelwegen

Hans Leinfelder

Antwerpen, 12 oktober 2023

Aanleiding

- Hoogleraar 'ruimtelijk beleid en ruimtelijke planning' aan KU Leuven-Faculteit Architectuur
- Winnende PlanDag-paper 2018
Kom op tegen verharding! Pleidooi voor een antirookcampagne in het Vlaams ruimtelijk beleid
- BWMSTR-label + tentoonstelling in DeSingel
'Ruimte voor sloop'
- Lid kwaliteitskamer proeftuinen ontharding
- Medeoprichter en bestuurslid Breekijzer VZW

- ‘Onderzoeksseminarie ruimtelijke planning’ in 2022-2023
 - Thema: bijkomende verharding door fietssnelwegen
 - Zes studenten uit master stedenbouw en ruimtelijke planning doen gedurende twaalf weken onderzoek
 - Julie Awouters, Julie Denis, Silke Hespeels, Wouter Igodt, Emma Loosveld, Fien Van de Voorde
 - In samenwerking met Breekijzer VZW
 - Anton Christiaens, Dré Maes

Onderzoeksvraag

Noodzaak van nieuwe fietssnelwegen in functie van mobiliteitstransitie is onbetwistbaar uitgangspunt

Hoe uitgangspunt verzoenen met doelstelling om bijkomende verharding in open ruimte te vermijden of met 20 % terug te dringen?

(cfr. strategische visie Beleidsplan Ruimte Vlaanderen)

- Drie onderdelen van twee fietssnelwegen in provincie Oost-Vlaanderen
 - F45 Kortrijk-**Berchem-Oudenaarde**-Gent

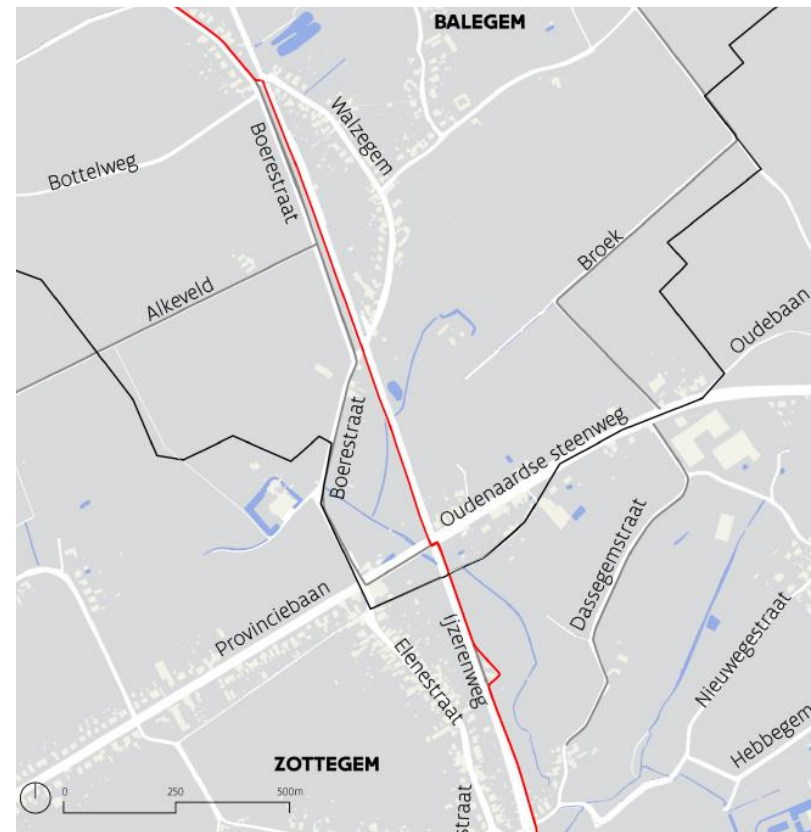

- Traject van 6,8 km lang en 3 m breed = 2 ha verharding
- Laatste deel in stadsrand Oudenaarde met fietsbrug over N60 ontbreekt nog

- Op tracé van voormalige spoorlijn tussen zuiden van Oost-Vlaanderen met industrie in Roubaix en Tourcoing
- Functionele verbindingsfunctie is beperkt
- Recreatieve toegang tot iconische heuvels in Vlaamse Ardennen
- Asfaltstrook door landbouwgebied zonder beplanting

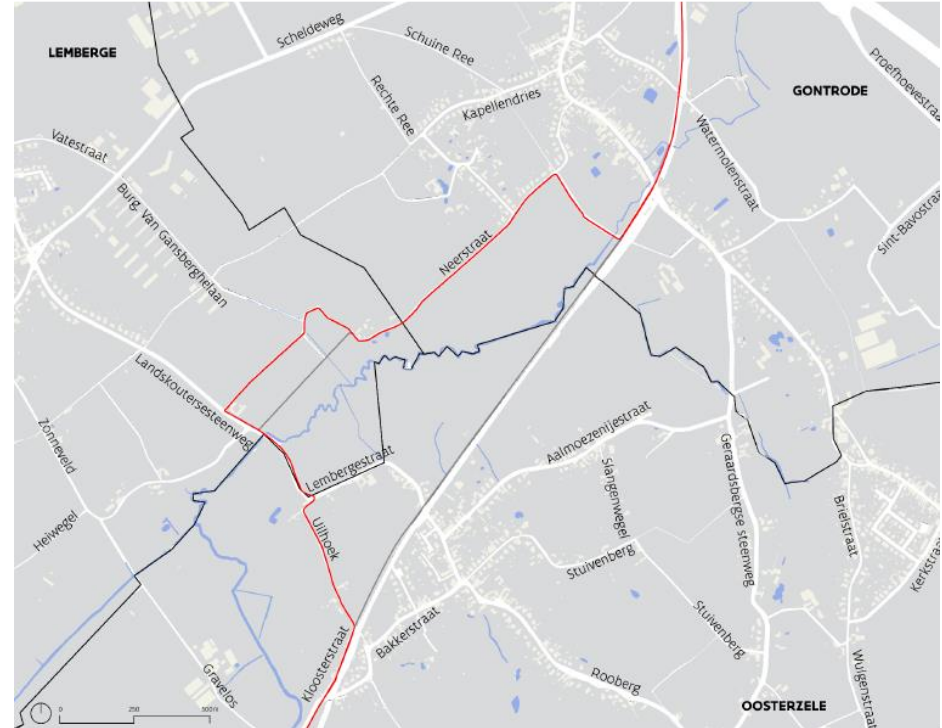
- F417 Gent-Balegem/Oosterzele-Zottegem/Geraardsbergen

- Traject van 1700 m lang en 3 m breed = 0,52 ha

- F417 Gent-Merelbeke/Gontrode-Zottegem/Geraardsbergen

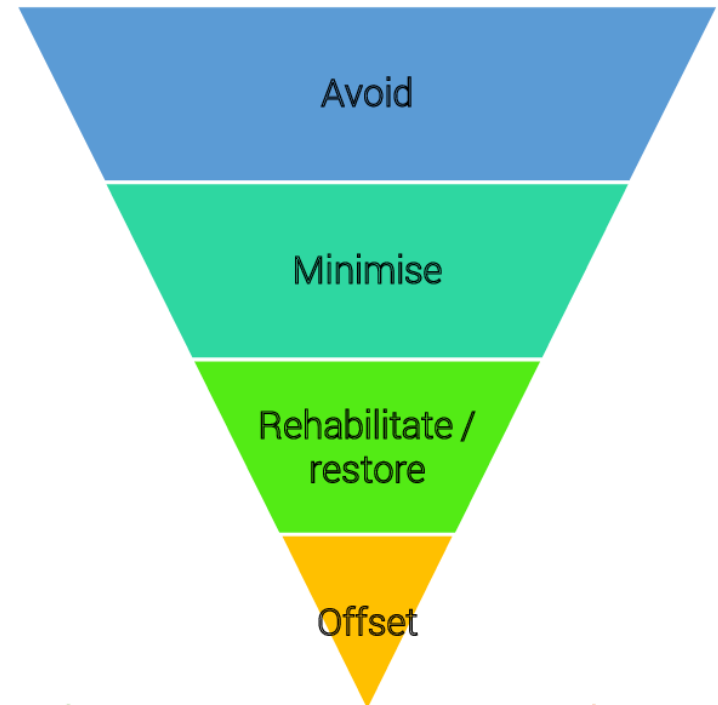
Methode en finaliteit

- Kaartanalyse
- Terreinobservatie
- (Historisch onderzoek)
- Interviews met stakeholders
 - Fietsberaad, Natuurpunt, Bos+, Provincie Oost-Vlaanderen, Stad Oudenaarde
- Beleidsaanbevelingen

Kader

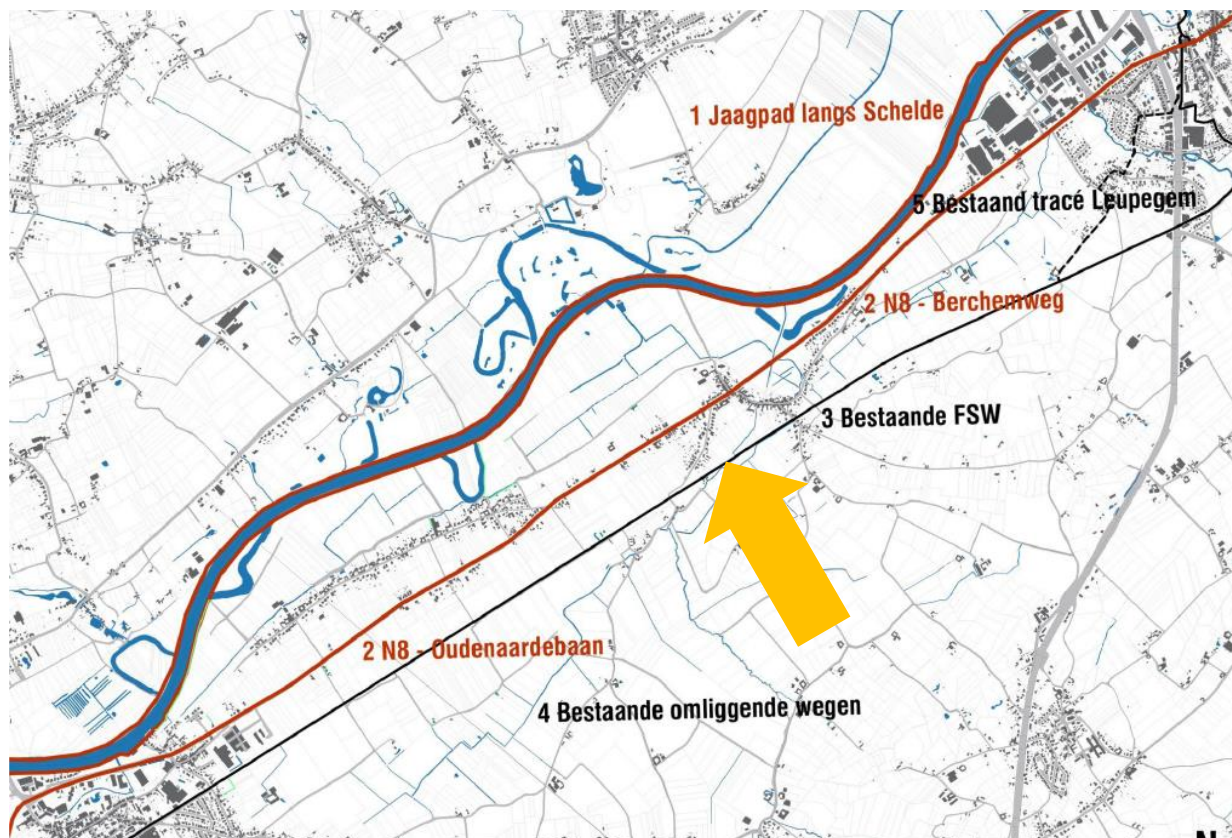
VHMC-principe

1. Kan de aanleg van een nieuwe fietssnelweg worden **voorkomen door (her)gebruik** van bestaande, veilige alternatieven?
2. Zijn er aanvaardbare manieren om bijkomende verharding te **minimaliseren**?
3. Kan ontharding van bestaande of overgedimensioneerde wegen bijkomende verharding door fietssnelweg **compenseren**?

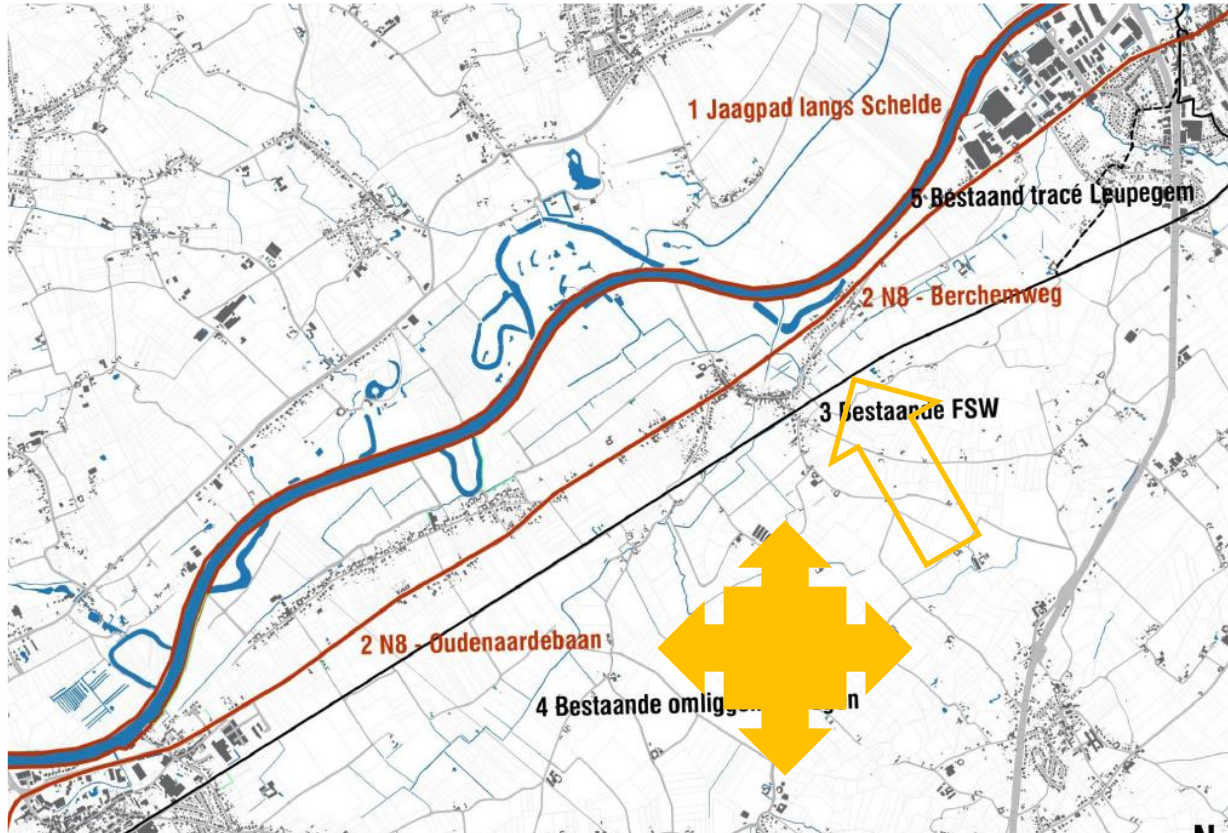

Voorkomen door (her)gebruik van bestaande verharding

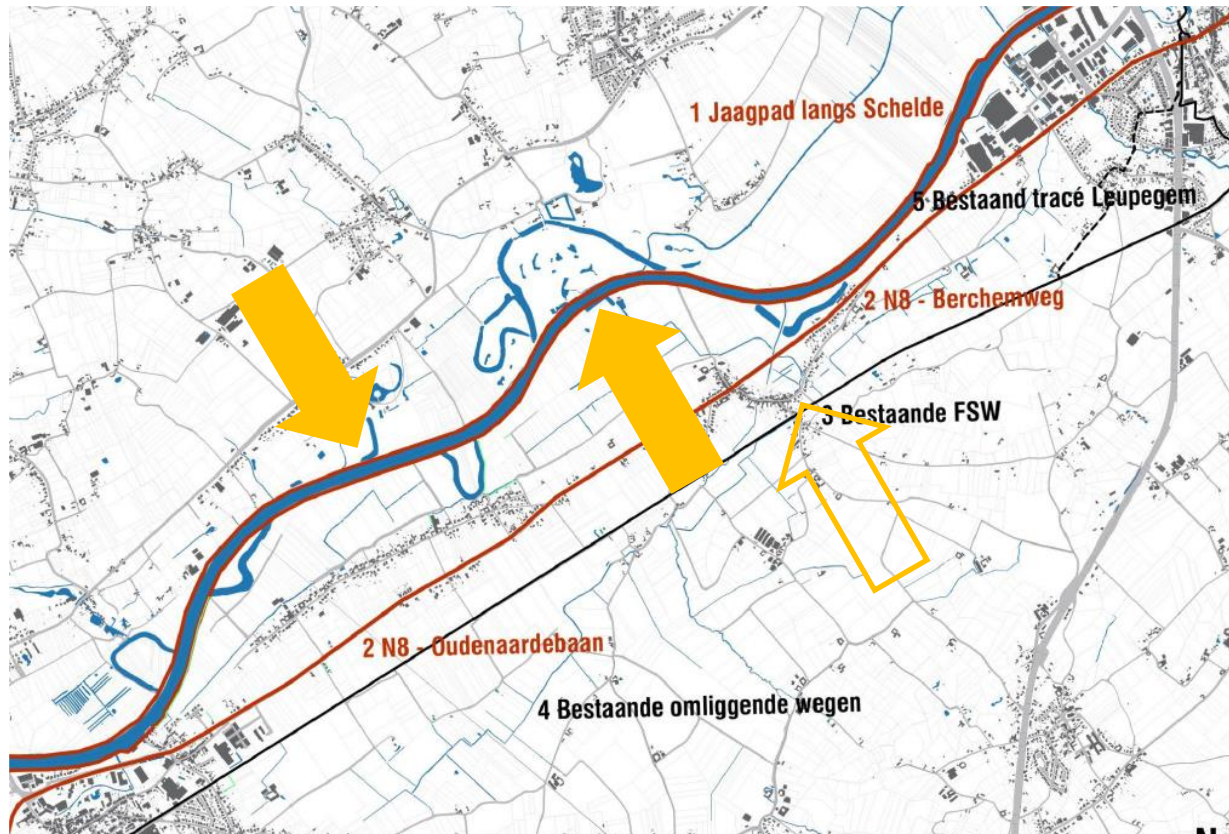
- Berchem-Oudenaarde (8,5 km) – waren er destijds valabele alternatieven?

Willekeurige structuur van bestaande landwegen

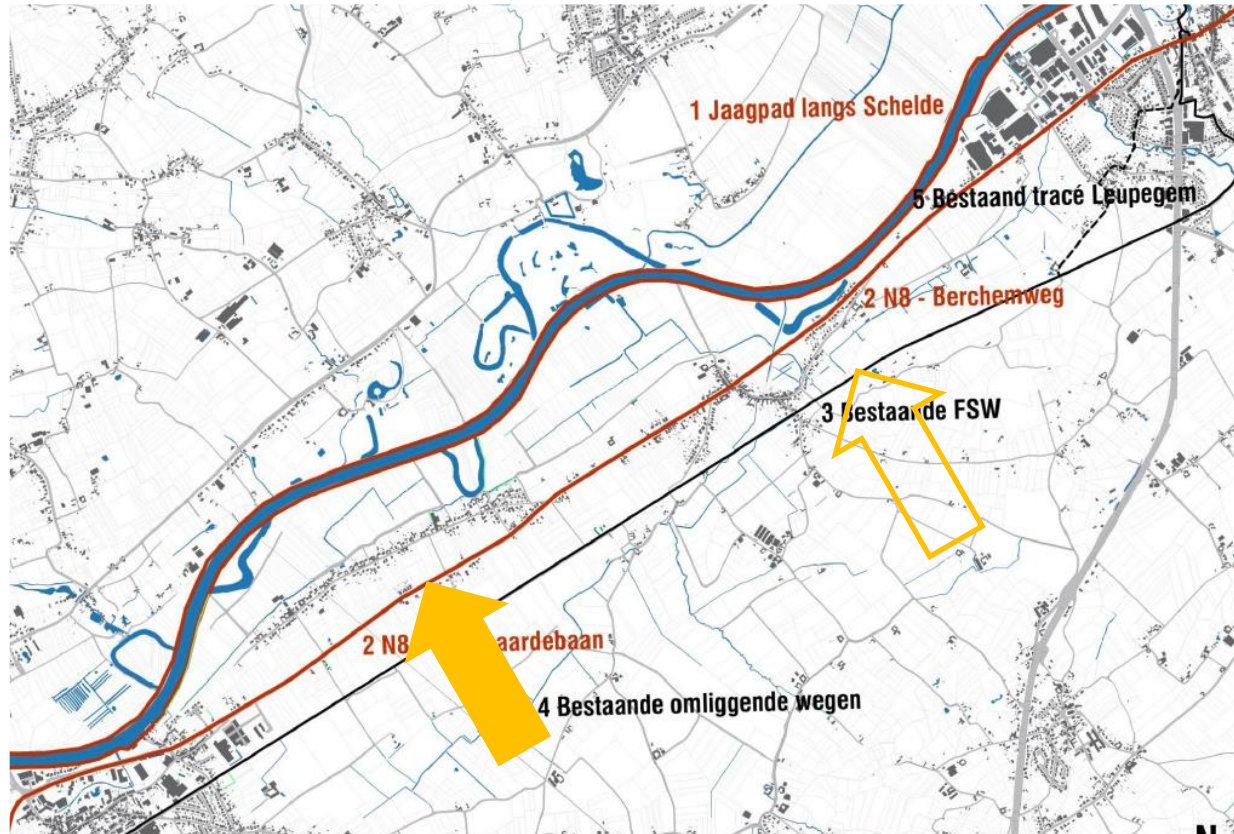

○ Licht bochtig jaagpad op beide oevers Bovenschelde

- 200 of 600 meter omrijden op 8.600 meter? (cfr. omrijfactor 1,2)
- Watergebonden bedrijvigheid op rechteroever!

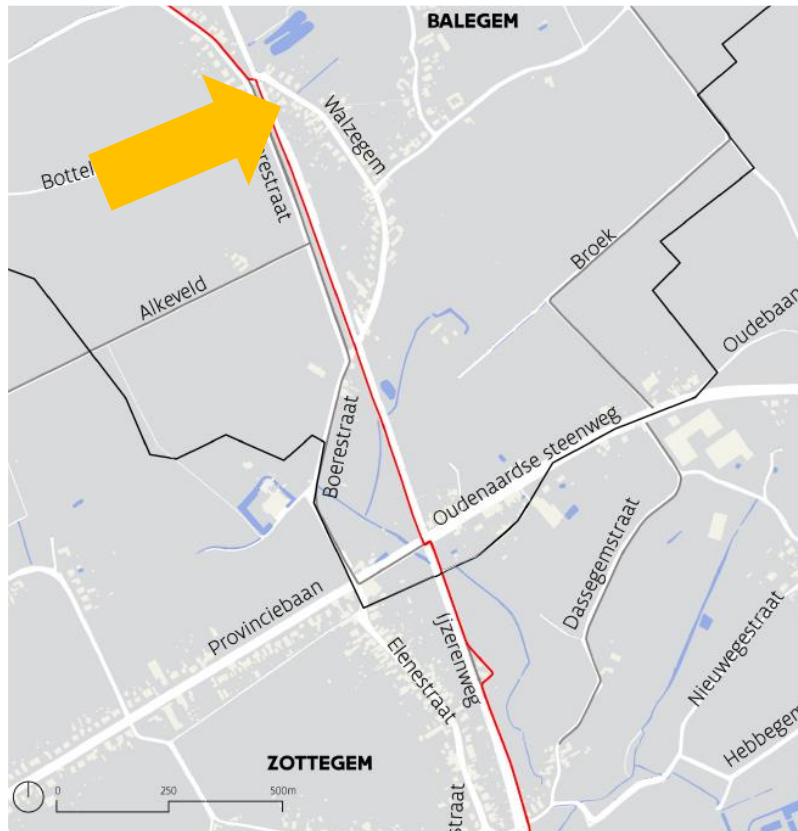
- Vrijliggend fietspad langs N8-Berchemweg met pechstrook + rooilijn > 2,5 m van fietspad

- Geen omrijfactor
- Herinrichting in relatie tot snelheid auto's en erftoegangen

Voorkomen en minimaliseren door (her)gebruik van bestaande verharding

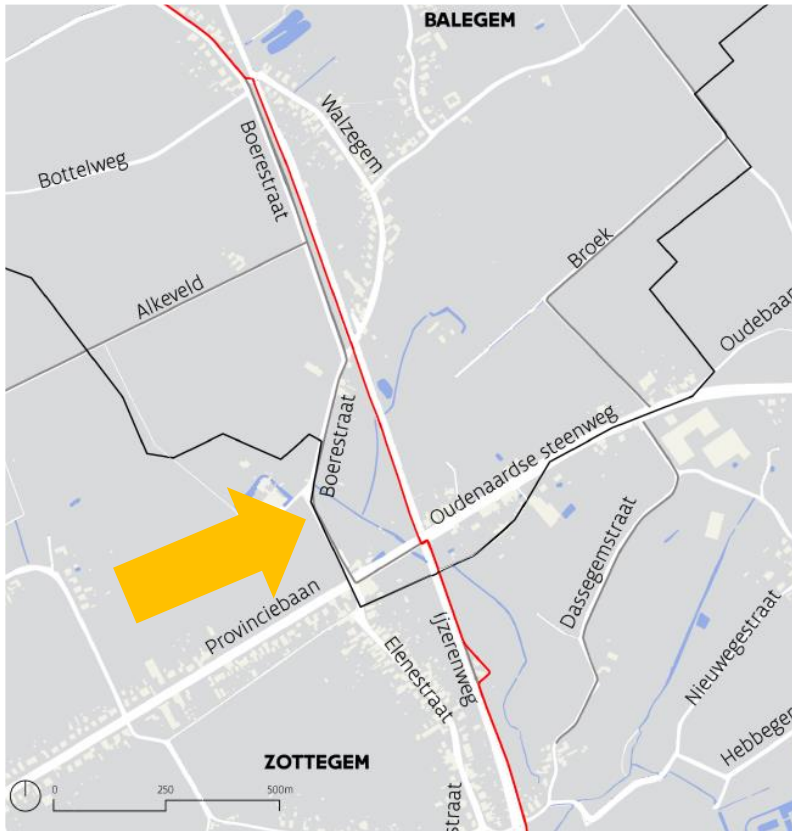
- Balegem-Oosterzele
 - Bestaande Boerestraat (630 meter)

- Fietssnelweg tussen 6 m brede straat zonder erftoegangen en spoorlijn
- Behoud als rijweg omwille van 700 m of 1,5 km omrijden voor auto's bij afschaffing spoorwegovergang
- 0,32 ha minder verharding, 0,35 ha indien straatbreedte naar 3 m

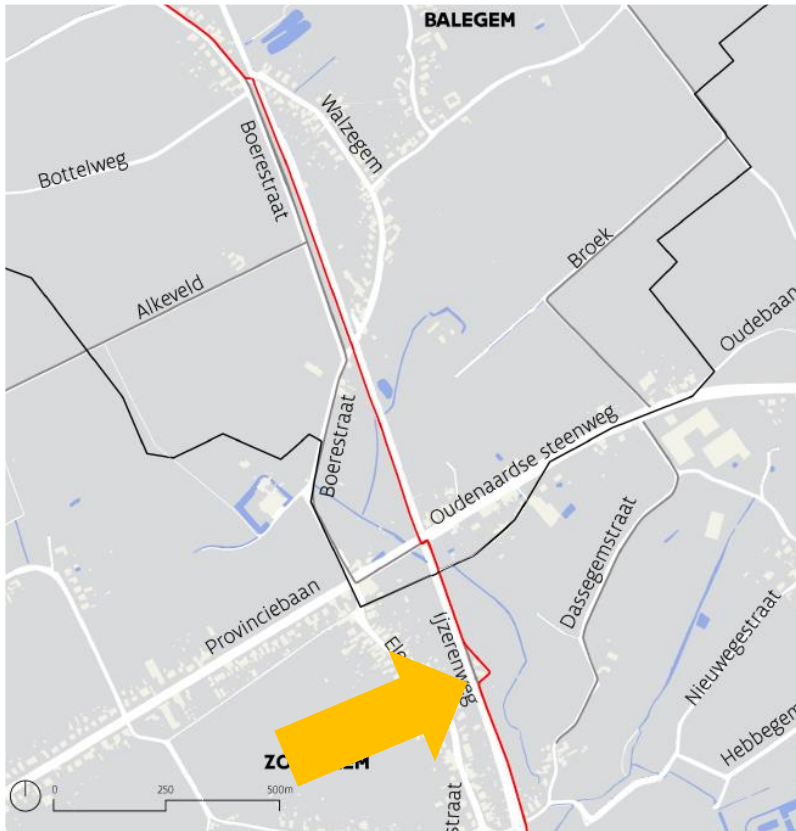
○ Bestaande Boerestraat (630 meter)

- 6 m brede straat met slechts 4 erftoegangen
- 100 meter omrijden

○ Bestaande woning langs spoorlijn

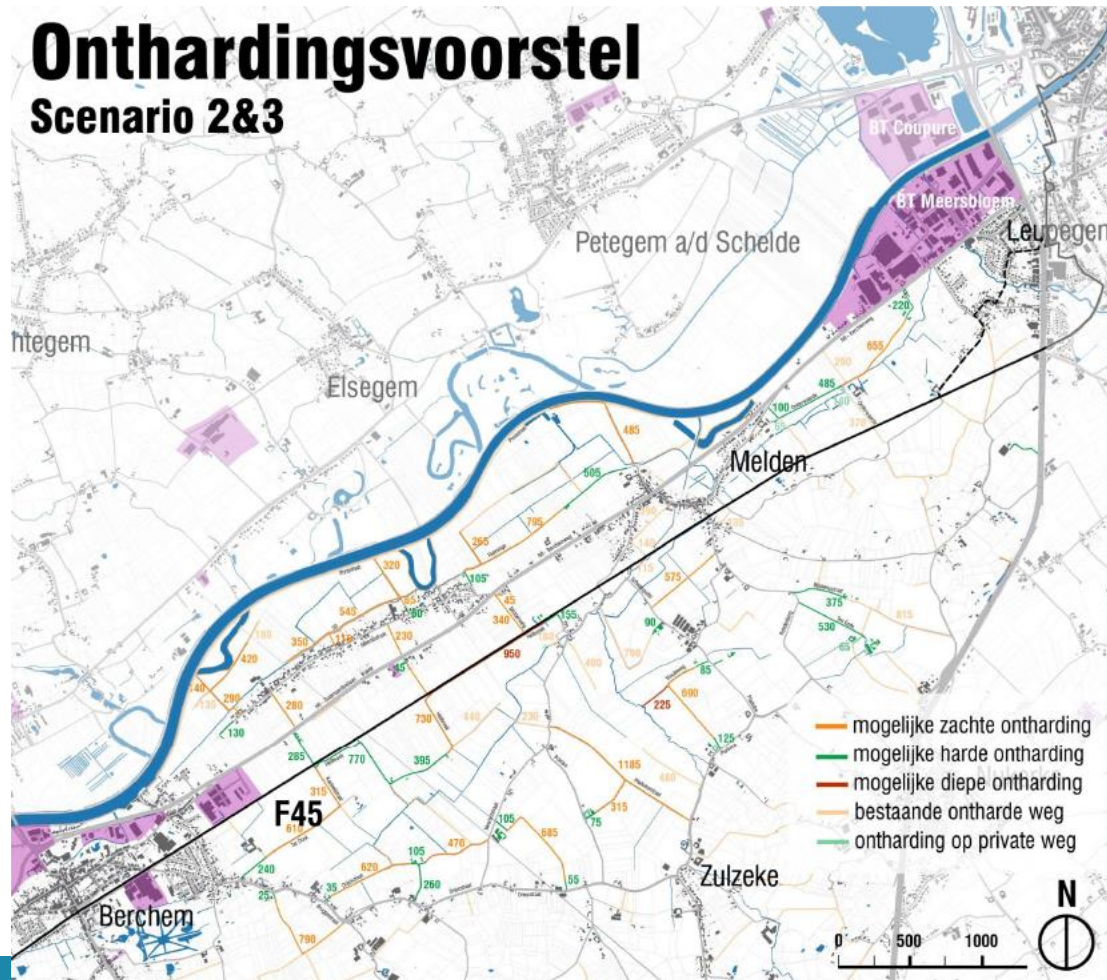
- Onveilige knik in fietssnelweg
- Onteigening?

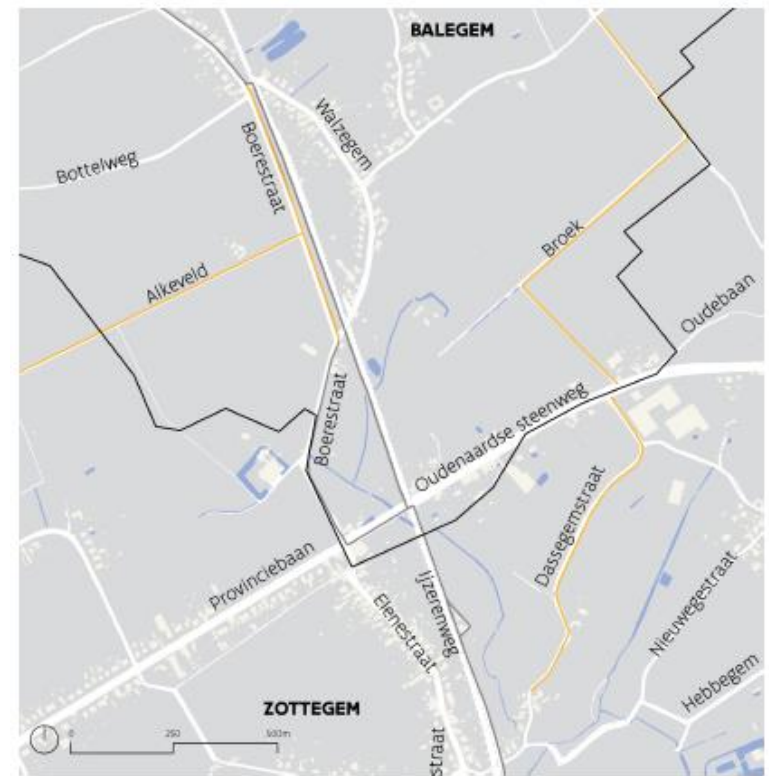
Compenseren

- Ontharding van landelijke wegen in onmiddellijke omgeving
 - Wegen zonder ontsluitende functie
 - Wegen die 1 of 2 woningen in beide richtingen ontsluiten -> een van beide ontsluitingen schrappen

- Berchem-Oudenaarde: 4,1-5,2 ha onthardingspotentieel
 - > 2 *verharding door fietssnelweg (2 ha)

- Oosterzele: 1,37 ha onthardingspotentieel
 - > 2 *verharding door fiets-snelweg (0,52 ha)

Figuur 14: Reduceren van het bestaande
bron: eigen kaartmateriaal

LOCATIE	HOEEVEELHEID ONTHARDING
Boerestraat	630m lang en 6m breed = 3 780m ² => 0,378 ha
Dassegemstraat	400m lang en 3,5m breed = 1 400m ² => 0,140 ha
Alkeveld	1 130m lang en 3m breed = 3 390m ² => 0,339 ha
Houte	900m lang en 3m breed = 2 700m ² => 0,270 ha
Broek	800m lang en 3m breed = 2 400m ² => 0,240 ha
TOTAAL	= 13 670m ² ontharding => 1,367 ha ontharding

Aanbevelingen – 5 versnellingen

1. Normen in fietsvademecum

- Zo kort mogelijke routes
- ≥ 4 m, liefst 6 m breed
- Geen erftoegangen
- Geen halfverharding/grind
- Schrikstroken
- Geen opgaande beplanting

= normen ifv. meest veeleisende partij (speed-pedelecs)

≠ attractiviteit voor recreatieve fietsers en wandelaars

- Gematigdere normering
- Pragmatiek ivm erftoegangen in Vlaamse lintbebouwing
- Bewuster rijgedrag bij snelle fietsers
- Groenaanleg, waterberging, rustpunten

2. Aanleg fietssnelwegen en ontharding = twee zijden van zelfde munt

- Ontharding landelijke wegen in onmiddellijke omgeving als directe compensatie binnen fietssnelwegenproject = verduurzaming van fietsbeleid
- Compensatiefactor $\geq 1,2$ (cfr. onthardingsdoelstelling BRV)
- Re-move methodiek van Breekijzer VZW

3. Infrastructurele opgave wordt landschappelijke opgave

- Brede asfaltstroken
 - Monotone, makkelijk te maaien graskanten
 - Functionele afrasteringen
- = standaardantwoorden ifv. snelheidsverschillen, veiligheid en beheer

- Groene Functionele Belevingstrajecten van woorden naar daden
 - Operationele middelen voor ontwerp, realisatie en beheer!

4. Financiering van aanleg als hefboom voor ontharding

- 50 % door Provincie, 50 % door AWW
 - Na overdracht staat gemeente in voor onderhoud en beheer (met ev. steun door Provincie)
- > aanleg, beheer en onderhoud door gemeente ≠ onoverkomelijk
- Aanleg fietssnelwegen door provincie en gewest ≈ engagement van gemeente om binnen termijn proportionele oppervlakte landelijke wegen te ontharden

5. Fietsvriendelijke inrichting van autowegennet

Blijvende behoefte aan bijkomende fietssnelwegen omwille van fietsonvriendelijke Vlaamse wegen

- Veilige, vrijliggende fietspaden langs autowegen, verkeerslichten- en voorrangregeling op kruisingen, snelheidsbeperkingen, ...

